

Grimsö forskningsstation

NYTT OM ROVDJUR

Nr 3/1999 • Jens Karlsson

Svenskarnas inställning till varg – en intervjuundersökning

En undersökning av inställningen till varg utfördes genom intervjuer av ca 2000 slumpmässigt utvalda svenskar. Undersökningen visade att majoriteten av de tillfrågade kunde acceptera en ökning av antalet vargar i Sverige och att de även kunde acceptera att ha varg i närheten av platsen där de bor. De främsta anledningarna till att människor var negativt inställda till vargförekomst var risken för skador på tamdjur samt oro för sin egen eller sin familjs säkerhet vid utevistelse.

En av de sändarförsedda vargar som bland annat ska lära oss mer om hur vargar rör sig i förhållande till tamdjur och bebyggelse. Foto: Jens Karlsson

Den enskilda faktor som betytt mest för vargens antal och utbredning är utan tvivel människan. Finns det inte acceptans bland människor för en vargstam så finns det heller inga vargar. Ett exempel på detta är den amerikanska delstaten Michigan där vargen fridlystes 1965. Trots naturlig invandring av vargar samt god tillgång på lämpliga bytesdjur fanns det efter tio år ingen etablerad vargförekomst. Ett större antal vargar hade dock dödat illegalt. Vargarna var uppenbarligen inte välkomna tillbaka till Michigan.

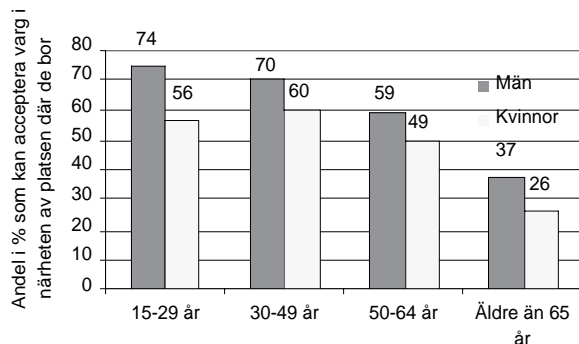
Vilken inställning har då svenskarna till varg? För att få en uppfattning om attityderna till vargar i Sverige genomförde Viltskadecenter, Grimsö och Naturvårdsverket en intervjuundersökning. Sifo uppdrogs att telefonintervjua 2000 slumpmässigt utvalda svenskar, varav 500 från områden med vargförekomst. Förutom tretton frågor om inställningen till varg fick de intervjuade svara på "bakgrundsfrågor" om ålder, kön, boende m.m. För att komplettera urvalet intervjuades ytterligare 75 jägare med jakthund i vargområden, 75 jägare med jakt-hund i andra delar av landet, samt 76 renägare.

Svenskarna och vargen

Av de tillfrågade sa sig 69 procent kunna acceptera en vargstam på åtminstone 100–200 vargar och 41 procent kunde acceptera en stam på åtminstone 500–1000 vargar i landet. Det finns emellertid stora skillnader i inställningen till varg, framförallt mellan de olika åldrarna, men också mellan könen. Män var överlag mer positivt inställda till vargar än kvinnor i motsvarande ålder. Till exempel svarade 74 procent av männen mellan 15 och 29 år att de kan acceptera att ha varg i närheten av platsen där de bor jämfört med 26 procent bland kvinnorna över 65 år (figur 1).

Storstadsbor och vargen

Inställningen till varg skiljde sig inte stort mellan boende på landsbygden och boende i storstäder (Figur 2). Av de tillfrågade landsbygdsborna kunde 64 procent

Figur 1. Samband mellan ålder, kön och inställning till varg i närheten av platsen där man bor. Exempel: 74 procent av männen mellan 15 och 29 år kan acceptera att ha varg i närheten av platsen där de bor.

acceptera en stam på åtminstone 100–200 vargar jämfört med 74 procent bland storstadsborna. Av de boende på landsbygden sa sig 64 procent kunna acceptera varg i närheten av platsen där de bor liksom 55 procent av storstadsborna.

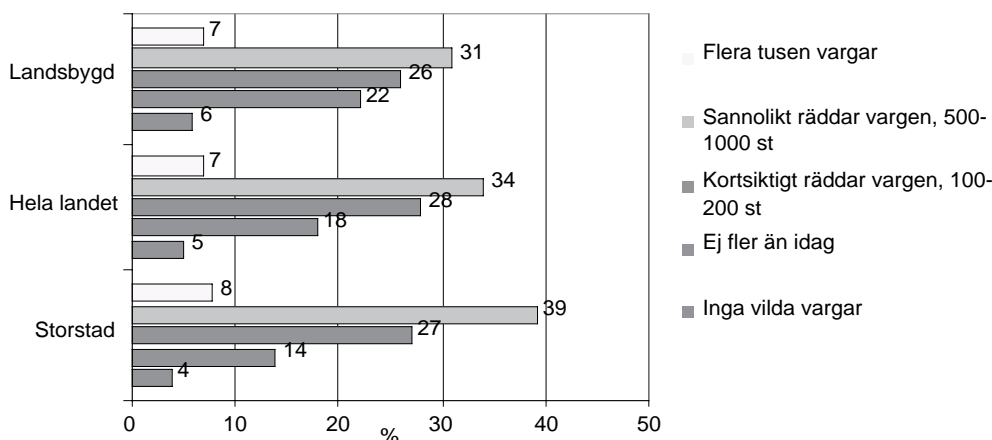
Jägare och vargar

Av de tillfrågade jägarna sa sig hela 60 procent kunna acceptera en vargstam på åtminstone 100–200 vargar medan 8 procent av jägarna inte kunde acceptera några vilda vargar alls i Sverige. Att vargen konkurrerar med människan om det jaktbara viltet som t. ex. älg och rådjur, ansåg knappt hälften av jägarna vara ett acceptabelt motiv för att begränsa vargstammens storlek och utbredning med hjälp av jakt. Jägare med jakthund var generellt mer negativt inställda, endast 38 procent sa sig kunna acceptera att ha varg i närheten av platsen där de bor. Ägare av sällskapshundar var inte mer negativt inställda än genomsnittet för hela landet.

Tamdjursägare och vargar

Bland tamdjursägarna i vargområden sa sig 91 procent kunna acceptera att ha varg i närheten av platsen där

Figur 2. Olika geografiska grupperns svar på frågan "Hur stor vargstam kan du acceptera?" Exempel: Bland boende på landsbygden kan 7 procent acceptera en vargstam på flera tusen vargar

de bor jämfört med 44 procent bland tamdjursägarna i övriga landet. Orsaken till denna mer positiva inställning till varg i vargområden är troligen att länsstyrelsen i Värmland, och Dalarna, har tillhandahållit elstängsel i vargområden. Rätt skötta elstängsel har visat sig ge ett mycket gott skydd mot rovdjursskador. Därför tycks fårägare i vargområden uppfatta vargen som ett problem som kan bemästras.

Gruppen renägare var mest negativt inställda till varg i sin närhet. Endast 18 procent sa sig kunna acceptera att ha varg i närheten av platsen där de bor. Hela 67 procent av svenskarna ansåg dock att det med en ökande vargstam skulle vara acceptabelt med en mer omfattande vargjakt i renkötselområdet samtidigt som man är mera restriktiv med vargjakt i övriga delar av landet. Det ska jämföras med resultaten från en enkätundersökning om inställningen till varg som gjordes 1977 (Andersson 1977). Då ville flertalet svenskar se en vargstam i de stora nationalparkerna i fjällen.

Kunskap och inställning

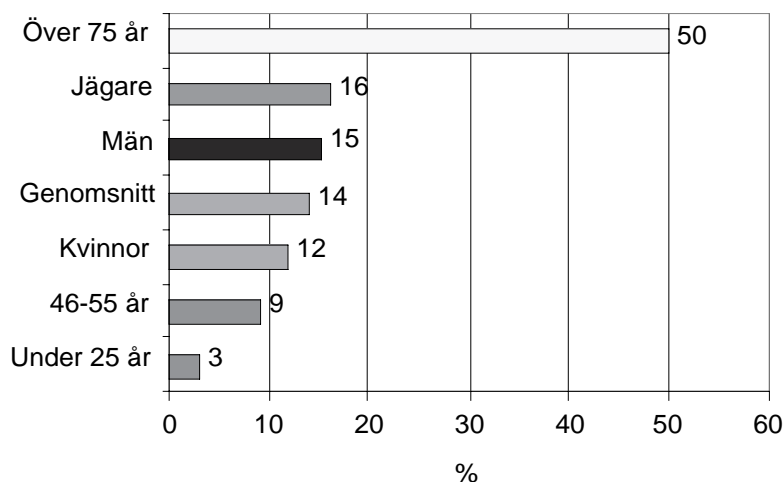
Sambandet mellan attityder till rovdjur och kunskap om desamma är inte entydigt. Mer kunskap om varg leder inte automatiskt till ökad positiv inställning till varg. Studier från USA visar att medlemmar i tex djurskyddsorganisationer och antijaktföreningar trots sin positiva attityd till rovdjur har sämre kunskaper än t ex jägare, vilka visat sig mer negativt inställda till rovdjur (Kellert 1985). Alla drar inte samma slutsatser av samma fakta. Det är ytterst sällan rena fakta leder till att en person ändrar ståndpunkt. Istället tycks det som om den nya informationen används för att styrka redan befintliga åsikter. Oavsett vilken åsikt man har väljer man att tro på de fakta som passar bäst ihop med "vad man själv egentligen redan visste". Ökad information löser således ej konflikterna med rovdjur men kan vara ett viktigt instrument för en ökad förståelse mellan olika intressegrupper. Särskilt viktigt är detta för barn och ungdomar som ännu inte har låst fast sig i någon åsiktsposition.

Attityder i Norge och Finland

I Norge och Finland är mönstret detsamma som hos oss, dvs. äldre personer är mer negativa än yngre. Av de tillfrågade i en finsk undersökning från 1997 ville 7 procent inte ha några vargar alls och hela 32 procent sa sig vara rädda för varg. En majoritet av dessa utgjordes av kvinnor äldre än 50 år eller yngre än 20 år (Lumiario 1998). Norrmän är i genomsnitt mer negativt inställda till varg än svenskar. År 1998 ville 14 procent av de tillfrågade norrmännen se vargen utrotad från Norge (Bjerke 1998) (figur 3) medan motsvarande siffra för Sverige var endast 5 procent. En viktig skillnad mellan Norge och Sverige, åtminstone när det gäller rovdjursfrågor, är Norges 2,5 miljoner fritt betande får. Med anledning av dessa fick norrmännen uppskatta hur många får de trodde dödats av varg under 1985. Medeluppskattningen hamnade på ca 5000 får och lamm (Dahle m.fl. 1987). Mot detta kan ställas de officiella uppgifterna som visar att det för 1985 lämnades in ansökan om ersättning för 251 vargdödade får och lamm. Vargens farlighet för tamdjur var alltså grovt överskattad.

Varför är man negativt inställd till varg?

Av de tillfrågade svenskarna sa sig 43 procent inte kunna acceptera att ha varg i närheten av platsen där de bor. De två mest accepterade motiven för att bedriva jakt på varg var skador på tamboskap och rädsla för vargar som uppträder oskyggt eller i närheten av bebyggelse (figur 4). Bland de som uppgett att de absolut inte kan acceptera att ha varg i närheten av platsen där de bor var hela 76 procent personer som alltid eller ofta skulle känna oro för sin egen eller sin familjs säkerhet vid utvistelse om det fanns varg i närheten. Personer som bor i områden med varg tenderar dock att vara mindre rädda än de som bor i övriga delar av landet. Yngre personer är mindre oroliga än äldre. I en undersökning från 1987 fick de norrmän som ville se vargen utrotad också uppges

Figur 3. Andel som uppger att de vill utrota vargen i Norge.
Exempel: 16 procent av de norska jägarna vill utrota vargen i Norge.

B Sverige Porto betalt

SLU

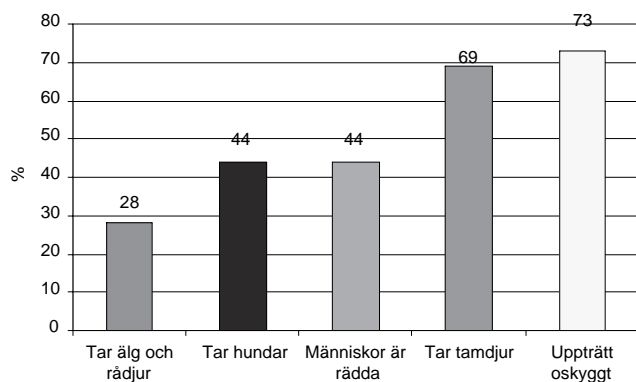
Grimsö forskningsstation
Institutionen för Naturvårdsbiologi
730 91 Riddarhyttan

varför. Då svarade 58 procent; ”Därför att den är farlig för människor”; 31 procent ”Därför att den är farlig för husdjur” och 9 procent; ”Därför att den inte är till någon nytta (Dahle mfl 1987). Naturligtvis bidrar problemen med konkurrens om jaktbart vilt, dödade jakt-hundar och inte minst dödade tamdjur till att 43 procent av svenskarna inte kan acceptera att ha varg i närheten av platsen där de bor. Det största problemet idag verkar dock vara människors rädsla för sin egen eller sin familjs säkerhet. Om acceptansen för varg kommer att öka i framtiden, beror detta förmodligen inte i första hand på att enskilda människor ändrar uppfattning, utan snarare av ett generationsskifte.

Referenser

- Andersson T, Bjärvall A & Blomberg M (1977): *Inställningen till varg i Sverige – en intervjuundersökning*. Statens Naturvårdsverk PM 850.
- Bjerke T, Reitan O & Kellert S R (1998): *Attitudes toward wolves in southeastern Norway*. Society and Natural resources 11: 169-178.
- Dahle L, Solberg B & Södal D B (1987): *Haldningar til björn, jerv og ulv i Noreg*. D-arbete, Norges lantbruksuniversitet, Ås.
- Karlsson J, Bjärvall A & Lundvall A (1998): *Svenskarnas inställning till varg*. Naturvårdsverket Rapport 4933.
- Kellert S R (1985): *Public perceptions of predators, particularly the wolf and coyote*. Biological conservation 31: 167-189.
- Lumiaro R (1998): *Suomalaisten suhtautuminen suteen* (English summary – Attitude of Finns towards the wolf). Suomen Riista 44: 43-55.

Acceptabla motiveringar för vargjakt

Figur 4. Figuren visar i vilken utsträckning olika motiveringar för att minska vargstammens storlek och utbredning med hjälp av jakt som ansågs acceptabla av samtliga tillfrågade. Exempel: 69 procent svarade ”Ja” på frågan ”Är det acceptabelt att begränsa vargstammens antal och utbredning med hjälp av jakt för att man vill minska risken att varg tar tamdjur?”

Lo och Varg

Henrik Andréén 0581-69 73 02
010-662 58 03
Olof Liberg 0581-69 73 31
010-690 27 36
Håkan Sand 0581-69 73 24
010-662 58 05
Per Ahlqvist 0581-69 73 03
010-662 58 02

Viltskadecenter

Inga Ahlqvist 0581-69 73 36
010-662 58 00
Petter Kjellander 0581-69 73 37
010-264 55 57

Grimsö forskningsstation, SLU

Institutionen för Naturvårdsbiologi
730 91 Riddarhyttan
Fax: 0581-69 73 10
E-post: förnamn.efternamn@nvb.slu.se

